

**Haninge
kommun**

Utbildningsförvaltningen
Stefan Friberg

Ribbyskolans plan mot kränkande behandling 2019/2020 årskurs F - 9

Innehållsförteckning

Förord	3
Lagrum	5
Definitioner och begrepp Diskriminering och kränkande behandling	
Ribbyskolans vision	6
Ribbyskolans värdegrund	
Metod	
Ansvar	
Medverkan	7
Utredning	
Åtgärder	
Trivsel- och trygghetsskapande verksamhet Ribbyskolans verksamhetsidé Mentorskap Elevstödande verksamhet Trygghetsteam	8
Trygghetsteamets uppdrag Caféverksamhet (åk 7-9) Rastverksamhet (åk F-4) Gruppsamtal under temat livskunskap/relationer Gruppsamtal utifrån specifika behov Enskilda samtal	
Aktuellt främjande arbete Årskurs F-4/fritidshem Årskurs 7-9	
Utvärdering av förebyggande insatser i föregående handlingsplan	10
Årskurs F-4/fritidshem Årskurs 7-9 Planerade förebyggande åtgärder från föregående plan som ej behandlats/genomförts (åk 7-9)	12
Kartläggning/Nulägesbeskrivning	
Resultat Haninge skolenkät 2019, åk 2, 7 och 8 Stockholmsenkät, åk 9	13
Trivselenkät, åk 7-9 Skolinspektionens skolenkät, åk 9	14
Verksamhetsplan läsåret 2019/20 Analys och kommentar	15
Förebyggande åtgärder 2019/2020 Årskurs F-4/fritidshem Årskurs 7-9	
Handlingsplan vid trakasseri/kränkande behandling mellan elever	19
Handlingsplan vid diskriminering/trakasseri/kränkande behandling mellan vuxen och elev	
Handlingsplan vid trakasseri/kränkande behandling när elev kränker personal	
Uppföljning, utvärdering och dokumentation	20
Bilagor:	
Plan för samtal med flickor på Ribbyskolan ur ett genusperspektiv (bilaga 1)	21
Skolmedling (bilaga 2)	22
Skolmedlingsavtal (bilaga 3)	23
Ribbyskolans trivselregler i samarbete med elevrådet (bilaga 4)	24
Ribbyskolans förväntansdokument (bilaga 5)	25
Förväntningar som föräldrar/elever kan ha på skolan Skolans förväntningar på dig som elev Våra förväntningar på dig som förälder	26
Förslag på förhållningssätt i samband med konfliktsamtal med elever (bilaga 6)	27

Förord

Det finns anledning att känna oro och vara rädd att bli utsatt för saker i dagens samhälle. Trots intensivt arbete med trygghetsfrågor verkar vi stå inför en samhällsutveckling som vi i skolan har svårt att bemöta. Vi hör talas om skjutningar runt hela Stockholm, personrånen tycks ha ökat. Flera elever på skolan har på fritiden utsatts för personrån på mobiler och kläder, vilket påverkat deras oro och skolgång. Kommunikationen på sociala medier gör att en konflikt snabbt kan blossa upp till ett reellt hot.

Klimatet på skolan har blivit hårdare; vi har haft fler konflikter att lösa och dåligt språkbruk har ökat. Redan tidigt förra hösten -18 uppstod motsättningar mellan elever runt valet och skolvalet. Framförallt elever i åk 7 höjde röster och gav sig på kamrater om rasism och främlingsfientlighet utifrån en ökande andel SD-röster.

Jag vill bara lyfta fram ett par orsaker (enligt mig) till en upplevd försämring. Skolan ser en ökad trend av fler elever som upplevs splittrade och lågt motiverade. Tillgången till och användningen av sociala medier i mobiler har ökat lavinartat för alla ungdomar, och som en konsekvens därav även olika former av problem. Fler elever upplevs vara beroende av spel och sociala medier där många konflikter uppstår, vilket påverkar elevers närvaro, koncentrationsförmåga och motivation till skolarbete. Denna tendens upplever vi som störst hos flickorna. Många ungdomar har idag mindre vuxenkontakt med sina egna familjemedlemmar; man äter till exempel inte middag samtidigt och ungdomarna kanske har mycket skärmtid utan vuxnas insyn. Vi hör också mycket om vapen i olika sammanhang.

Vi har löpande olika problem som uppstår och en försämring är att det snabbt samlas grupper som trycker på, är nyfikna, kanske filmar och tycker det är roligt när något händer. Vi har haft några incidenter när något hänt och helt plötsligt har det varit en större grupp elever runt omkring. Dessa händelser har inte upprepats med samma inblandade utan konflikterna har lösts och nya med andra elever har uppstått. Dessa tillfällen är fortfarande ett fåtal men fenomenet har vuxit fram på ett oroande sätt.

En oro hos många är att elever ska lockas hit av andra elever för att ge sig på någon. Under läsåret 18/19 har vi inte haft någon ungdom utifrån som utsatt någon av våra elever på skolans område. Det kommer ibland elever och andra utifrån varvid de avvisas direkt vid upptäckt. Det är inte vissa grupper av elever som håller på med sådant på skolan, istället är det så att varje elev som individ kan hamna i att locka hit någon eller några av fel anledningar. Det räcker med att man "addat" fel person i någon grupp och skriver något spännande om en händelse så skulle en snöboll kunna komma i rullning. Just hot om elever från andra skolor eller platser har nästan försvunnit som hot och är inte ett problem som skolan brottats med under läsåret 18/19, men ändå är nog alla rädda för just sådant.

För att säkerställa att skolan är och förblir en drogfri arbetsplats anlidade vi under vårterminen -19 hundförare från Kriminalvården med uppemot åtta stycken narkotikahundar som under en eftermiddag/kväll genomsökte samtliga klassrum, korridorer, elevskåp, uppehållsutrymmen, toaletter, elevcaféet och aulan utan att finna några spår av droger.

Rädslan för vapen är naturligtvis närvarande. När det förekommit rykten om knivar och knogjärn i skolan har vi genomfört visitationer och genomsökningar men inte kunnat hitta något att ta i beslag.

Det förekommer ingen elevkonstellation som ägnar sig åt systematiserad mobbning. Vissa elever med upplevt utanförskap har inte ingått i någon "kärntrupp" utan det har snarare handlat om enskilda individer som påverkat varandra väldigt negativt. Sant är att visst beteende varit under all kritik vid ett flertal tillfällen. Skolan har med anledning därav stängt av, polisanmält (våld och hot) samt ordnat undervisning vid annan enhet under en tid. Under vårterminen -19 vidtogs ytterligare åtgärder för att stävja fortsatta kränkningar/trakasserier.

Jag vill ändå betona, efter att ha varit i kontakt med föräldrar, socialtjänst och personer som jobbat med elevernas dåliga uppträdande, att det finns såvitt jag vet inga kopplingar till kriminella gäng.

Jag vill säga något om läget i Västerhaninge. Ungsam (brotts- och drogförebyggande samarbete mellan polis - skola - socialtjänst och Svenska kyrkan) låter meddela att Västerhaninge sedan ungefär ett år tillbaka är ganska lugnt, lugnare än andra delar av kommunen.

Åbygården har i stort sett aldrig haft det så lugnt. Det betyder inte att inget händer eller att inget kommer att hända; vi har ju alla läst om kidnappningshistorien till exempel.

Polisen har kommit till skolan ett visst antal gånger under läsåret. Några gånger för att visa upp sig, andra gånger för att hämta elever eller personal till förhör angående elevers hemförhållanden. Vid inget tillfälle har polisen kommit för att ingripa vid en konflikt.

Vad gör skolan då? Vi tycker att vi ändå försökt vara på tå och trappa upp konsekvenstrappan tills vi får tillräcklig effekt. Vi har aldrig gjort så många avstängningar på en termin som under höstterminen -18. Stora problem under den perioden gällde ett antal pojkar som bl.a. sparkade på dörrar och klottrade i Ribby 1 samt några tjejer i Ribby 2 med dålig attityd och problemskapande beteende. Vi jobbade med det och vidtog flera olika insatser även under vårterminen -19:

Vi har låtit montera övervakningskameror i alla gemensamma utrymmen vilka började fungera fullt ut från skolstarten i våras.

Vi har utbildat all lärarpersonal i konfliktsamtal.

Vi har ändrat arbetsgången vid konflikter mellan elever i syfte att tydliggöra vad var och en i personalen förväntas göra samt säkerställt dokumentationen (som vi brustit i).

Vi har köpt in ”mobildagis” (läsbara specialskåp) och tillsammans med eleverna lagt en plan för genomförandet av mobilförbud i skolan. Eleverna har fått vara delaktiga även om det blev ett förbud.

Under höstterminen -19 har Ribbyskolans personal (lärare, arbetslag, skolledning och elevhälsoteam) tagit gemensamma krafftåg för att få bukt med den oroväckande höga elevfrånvaron. Vi har inlett ett systematiskt arbete genom att införa tydligare arbetsrutiner såväl internt som utefter kommunens nyinförda direktiv om att stor obehövlig frånvaro ska utredas och inrapporteras till Utbildningsförvaltningen.

Vi kommer att helhjärtat med entusiasm och stort engagemang fortsätta vidareutveckla arbetet med trygghet, studiero och trivsel på Ribbyskolan.

Sedan är det frågan om att informera. Jag anser att information till vårdnadshavarna är nödvändig. Samtidigt är jag orolig att skapa en känsla av ökande elände på samma sätt som dagspressens appar leder till.

Datum: 1 september 2019

Vänligen

Stefan Friberg
rektor

Lagrum

Två gällande lagar skyddar barn och elever från diskriminering, trakasserier och kränkningar. Den ena är **Diskrimineringslagen** (2008:567) som gäller förbud mot diskriminering på grund av *kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionsbinder, ålder eller könsöverskridande identitet eller uttryck*. Den andra är **Skollagen**, kapitel 6 (2010:800), som innehåller regler avseende *kränkande behandling*. All verksamhet som omfattas av skollagen ingår.

Den 1 januari 2017 infördes *nya regler om aktiva åtgärder mot diskriminering*. För förskolan, skolan och annan verksamhet som regleras i skollagen är en av nyheterna i diskrimineringslagen skyldigheten att arbeta med aktiva åtgärder, som utvidgats till att omfatta alla diskrimineringsgrunder. Nytt är också en skyldighet att genomföra arbetet med aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk, samt att ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav på skriftlig dokumentation.

Av **Lgr 11, kap 2.1** (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet) framgår att ”alla som arbetar i skolan ska aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper, och visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt”.

I **Förordningen** (2006:1083, SFS) behandlas barns och elevers delaktighet i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Definitioner och begrepp

Diskriminering

Diskriminering innebär att ett barn eller en elev missgynnas, direkt eller indirekt, av skäl som har samband med någon av ovannämnda sju diskrimineringsgrunder. Eftersom det handlar om missgynnande förutsätter det någon form av maktposition hos den som diskriminerar, dvs. huvudman eller skolpersonal. Elever kan i juridisk mening inte diskriminera varandra.

- *Direkt diskriminering* innebär att en elev missgynnas med direkt koppling till diskrimineringsgrunderna
- *Indirekt diskriminering* innebär när alla behandlas lika oavsett diskrimineringsgrunderna, t.ex. utbud av samma mat till samtliga elever oavsett religiösa skäl
- *Trakasserier* är en kränkning som har koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Inbegriper även sexuella trakasserier

Kränkande behandling

Kränkande behandling är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

Kränkande behandling och trakasserier kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. Kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande. De kan utföras inte bara i skolan utan även via ex. telefon och internet. De kan utföras på diverse sätt:

- Fysiska – *slag, knuffar, sparkar, fasthållning*
- Verbala – *nedsettande tilltal, förolämpningar, öknamn, könsord, svordomar, hot*
- Psykosociala – *miner, gester, suckar, blickar, förlöjliganden, ryktesspridning, utfrysning*
- Text/bilder/ljud – *telefon, sms, mms, internet, facebook, snapchat, instagram, e-post, lappar, brev, klotter*

Kränkningar eller trakasserier som utförs upprepade gånger av en eller flera personer brukar benämnas som **mobbing**.

OBS! Att tillrättvisa en elev för att upprätthålla ordningen på skolan är inte att utsätta en elev för kränkande behandling, även om eleven kan uppleva det som en kränkning (Jämo).

Ribbyskolans vision

Ribbyskolan ska överträffa elevernas och deras föräldrars förväntningar på en inspirerande och lärorik skola. Tillsammans med eleverna skapar vi en trygg inre och yttre miljö för lärande som kännetecknas av ömsesidig respekt och gott samarbete.

- Eleverna trivs, är trygga, växer och utvecklas. De tycker att det är kul att gå till skolan, varje dag är en positiv, spännande utmaning. Eleverna känner delaktighet i skolan.
- Skolan utmärks av en gemensam, tydlig värdegrund och pedagogik, vilket märks i vardagen. Skolan kännetecknas av ett engagemang för eleverna och en förmåga att locka fram potentialen i varje elev. Föräldrarna känner sig välinformerade om sina barns och skolans utveckling.
- Vi vill att omgivningen skall uppfatta att vi är en kvalitativ skola som ger våra elever goda kunskaper och förutsättningar för framtida studier.
- Att arbeta på Ribbyskolan är spännande och utvecklande, både professionellt och personligt. Arbetsklimatet är öppet och kreativt, idéer till förbättring och utveckling tas systematiskt tillvara.

Ribbyskolans värdegrund

Med *värdegrund* menas våra grundläggande gemensamma värderingar som styr hur vi beter oss. På skolan arbetar vi aktivt med frågor om hur vi ska vara mot varandra och alla människors lika värde. Vår ambition är att vara lyhörda och att varje individ ska bli sedd och bekräftad. Vi vuxna i skolan ser varje möte som en möjlighet att spegla elevens självbild positivt; därför visar vi varandra respekt, för att på så sätt bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Skolans värdegrund skall vara styrande i förhållningssätt och i relationer för alla som arbetar, studerar och vistas på skolan. På Ribbyskolan har vi enats om 3 viktiga punkter:

- **Respektera dig själv**
Gör det som hjälper dig att må bra
Sätt egna mål för att uppnå en framgångsrik och hälsosam framtid
- **Respektera andra**
Visa respekt i ord och handling mot alla
- **Respektera egendom**
Var aktsam om gemensamma saker; dina egna och andras

Metod

I föreliggande handlingsplan redovisas olika moment som ingår i arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Planen omfattar *Ansvar, Medverkan, Utredning, Åtgärder, Främjande verksamhet, Aktuellt främjande arbete, Förebyggande åtgärder, Kartläggning, Nulägesbeskrivning, Handlingsplaner (sid. 19), Uppföljning, utvärdering och dokumentation.*

- Utbildning/fortbildning för elever och lärare

Ansvar

Inga former av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling accepteras på Ribbyskolan. Vi vill nå målet om den trivsamma skolan med förebyggande insatser, tidig upptäckt och tydliga åtgärder. Vid någon form av diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling inom skolområdet eller på väg dit eller därifrån utreds händelsen av skolan och kan leda till polisanmälan. Konflikter och kränkningar som sker på elevernas fritid är det föräldrarnas ansvar att utreda och eventuellt polisanmäla.

Det åligger alla på skolan:

- att ingripa vid minsta misstanke om trakasserier och kränkande behandling antingen personligen eller genom att uppmärksamma vuxna på skolan. Den utsatte ska få hjälp och stöd snabbt
- att ha de olika diskrimineringsgrunderna i beaktande vid analys av olika problem
- att främja mångfald genom att tillägna sig kunskap inom varje specifikt område som lagen anger samt tillämpa den i det dagliga arbetet

- att anslå en positiv attityd i de dagliga mötena individer emellan och i skolans olika forum

Rektor ansvarar för:

- att det förebyggande arbetet mot alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling genomförs och utvecklas i samråd med elever, föräldrar och all personal
- att planen mot kränkande behandling utvärderas och revideras årligen

Medverkan

Elever: deltar aktivt i klassråd, elevråd och som elevombud i olika forum.

Föräldrar: information och dialog med vårdnadshavare vid varje läsårsstart om skolans arbete för att främja elevers rättigheter och hur skolan arbetar mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Under hela läsåret ges tillfällen att diskutera planen.

Utredning

- Huvudmannen (grundskolechef) är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring förekommande trakasserier eller kränkande behandling. Huvudmannen kan delegera genomförandet av utredningen till rektor, som i sin tur kan delegera uppgiften åt en anställd (2 kap. 10§ Skollagen)
- Utredningen startas skyndsamt av rektor eller av den som rektor utser/delegerar till
- Om ärendet gäller diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som uppstått på grund av skolans organisation, arbetssätt eller personal lämnas ärendet till rektor/skolledningen
- I varje enskilt fall bör det bedömas om en anmälan ska göras till andra myndigheter
- Vid händelser som orsakats genom våld eller hot om våld, samt allvarlig fara för liv och hälsa ska Arbetsmiljöverket underrättas

Åtgärder

- All personal ingriper och stoppar omgående upptäckt diskriminering, trakasseri eller kränkande behandling
- Rektor informeras skriftligt via *Anmälan kränkande behandling* (DF Respons)
- Vid behov kontaktar ansvarig personal berörda vårdnadshavare
- Mindre konflikter i det dagliga arbetet löses av den personal som upptäcker konflikten

Trivsel- och trygghetsskapande verksamhet

Ribbyskolans verksamhetsidé

Skolan arbetar aktivt med kriterier och elevinflytande och erbjuder varje elev att utvecklas efter sina egna förutsättningar genom att:

- stödja varje elev utifrån dennes behov
- ha handlingsberedskap när oväntade situationer uppstår
- möta eleven med positiva förväntningar i stort som smått
- ta vara på elevens motivation
- vara lyhörda och bekräftande mot varje elev
- agera direkt mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling
- fokusera på elevens delaktighet och ansvar för sitt eget lärande

Mentorskap

- Varje elev har tillgång till en mentor (utsedd lärare) med möjlighet till regelbundna, personliga och relationsfrämjande samtal

Elevstödjande verksamhet

- Väletablerade elevstödjande funktioner såsom specialpedagog, speciallärare, resurslärare/handledare, skolsköterska, studie- och yrkesvägledare, kurator, socialpedagog, elevassistent samt skolpsykolog och skolläkare från centrala stödenheten

Trygghetsteam

Vid varje läsårsstart väljs och utses:

- Trygghetsteam

Trygghetsteamets uppdrag:

- Arbeta förebyggande
- På uppdrag kalla involverade elever till möte för utredande samtal och åtgärder
- Informera föräldrar
- Polisanmälan i samråd med rektor
- Ansvara för uppföljning av samtal. Kontakta skolledningen vid kvarstående problem
- Rapportera behandlade kränkningar (*Anmälan kränkande behandling* - DF Respons)
- Kortfattad dokumentering av teamets arbete

Caféverksamhet (åk 7–9)

Bedrivs under ledning av socialpedagog.

- Ska vara en naturlig samlingsplats för elever under raster
- Tillhandahåller spel, bollar, papper, kriter m.m.

Rastverksamhet (åk F–4)

Bedrivs under ledning av fritidspersonal.

- Tillhandahåller spel och diverse leksaker
- Driver och initierar olika aktiviteter under rasterna

Gruppsamtal under temat livskunskap/relationer

Gruppsamtal under ledning av skolkurator, socialpedagog eller fritidspersonal.

Gruppsamtal utifrån specifika behov

Efter behovsinventering gruppsamtal under ledning av skolkurator.

Möjlighet till konflikt-/medlingssamtal hos skolkurator eller annan medlingsskunnig personal efter en strukturerad metod.

Enskilda samtal

Utförs av samtliga i form av medmänskligt stöd. Vid behov med mentor eller någon representant från elevhälsoteamet.

Aktuellt främjande arbete

Utöver ovannämnda organiserade trivsel- och trygghetsorienterade verksamhet pågår följande främjande aktiviteter på Ribbyskolan (med *främjande* arbete menas att det är riktat mot alla och bedrivs kontinuerligt, utan förekommen anledning):

Årskurs F-4/fritidshem

- Personalen genomgår utbildning i lågaffektivt bemötande både på fritids och skolan och man arbetar aktivt med skolans värdegrund och individuella anpassningar
- Man gör klassvisa skolgårdsvandringar och pratar om trygga/otrygga områden, vilket redovisas på elevrådet
- Personalen är vaksam och håller uppsikt kring kartlagda otrygga områden
- Trygghetsteamet jobbar med gruppstärkande klassöverskridande och åldersblandade samtal på fritidstid
- Skolan har klassråd, elevråd och fritidsråd

Årskurs 7-9

- Introduktionsdag för blivande årskurs 7:or
- Inskolningsvecka vid läsårsstart med relationsskapande aktiviteter och samarbetsövningar i samtliga klasser (under de fem inledande dagarna)

- En utvecklingsscreening i svenska och matematik av alla elever i åk 7 under höstterminen. Detta för att ge alla elever en chans att lyckas genom att tillhandahålla tidiga stödinsatser
- Aktivt arbete med skolans värdegrund och samarbetsövningar praktiseras under mentorstid samt vid uppstart av läsåret
- Ett **klassråd** ska finnas för varje klass och består av samtliga elever i klassen och mentorer. Klassrådet behandlar frågor av gemensamt intresse för hela klassen vilket ger möjlighet till delaktighet och elevinflytande
- Två klassrepresentanter ur varje klass ingår i **elevrådet**, som årligen väljer en styrelse
- **Elev-APT** (arbetsplatsträff) infördes för några år sedan på Ribbyskolan i syfte att öka elevernas reella delaktighet och inflytande vad gäller undervisning, skolmiljö och gemensamma förhållningsregler, inklusive utvärdering efter avslutade arbetsområden. Genomförs varje månad där frågorna hanteras av mentor och förs vidare till elevråd och skolledning
- Systematiskt arbetsmiljöarbete med skyddsronder och utbildning av elevskyddsombud
- Lärare har schemalagd tid för att fungera som rastvärdar med tillsyn över elevkorridorer, omklädningsrum, skolrestaurang m.m.
- Skolgemensamma, traditionsenliga aktiviteter under skolåret i syfte att skapa god ”v-känsla”, såsom upprop vid terminsstart, idrottsdagar, profildagar, skollag i olika idrottsgrenar (handboll, innebandy, ishockey), Öppet Hus, ”Ribbymaran”, novelltävling med prisutdelning i anknytning till Nobeldagen inklusive Nobellunch; studiebesök och utflykter för varje klass och åk, grilllunch utomhus på våren, skolshow, hedersutnämningar av varje elev i alla årskurser som uppnår minst C i samtliga ämnen (Honor Student), skolavslutning i Västerhaninge kyrka samt avslutningsbal för åk 9:or
- Trivselenkät genomförs varje läsår, med specifika frågor angående trygghet, studiero och delaktighet
- Elever och föräldrar besvarar varje år en kommungemensam skolenkät, där ett avsnitt handlar om trygghet och trivsel
- Som ett led i att förebygga utanförskap och social utslagning p.g.a. tidig alkoholdebut infördes för ett antal år sedan Örebros preventionsprogram (ÖPP) som numera heter ”Effekt”. Föräldrar har under tidigare läsårsstarter informerats om programmet samt aktuella forskningsresultat inom ämnet. Programmet återaktiveras vid behov
- Skolan har upprättat en drogpolicy om förebyggande arbete mot tobak, alkohol, narkotika och dopning, som är utlagd på skolans hemsida (ska revideras).
- Föräldrar informeras om planen mot kränkande behandling, som är utlagd på skolans hemsida
- Varje elev har en mentor som följer upp elevens kunskapsutveckling, trivsel och trygghet
- Via regelbundna utvecklingssamtal finns tillfälle att diskutera elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling
- Möjlighet för lågmotiverade elever att arbeta i avskildhet, varvat med motiverande och självreflekterande samtal hos skolledning, elevhälsoteam och i skolbiblioteket.
- Två företrädare från elevhälsoteamet ingår i Västerhaninges Ungsamgrupp (samverkansforum mellan skola, socialtjänst, polis, fritidsgård och Svenska kyrkan) med uppdraget att kartlägga problemområden, vidta lämpliga åtgärder och skapa strategier som förebygger att ungdomar begår brott, använder droger eller hamnar i kriminalitet
- Fritidsgårdspersonal och fältassistenter besöker regelbundet eleverna i skolans uppehållsutrymmen
- Samarbete med Svenska kyrkan (V-h församling) och Åbygården med möjlighet till deltagande vid etikundervisning, värderingsövningar med klasser/grupper samt företrädare från dem som rör sig bland eleverna
- I samband med att eleverna får disponera egna Chromebooks under studietiden undertecknas ett avtal (inkl. vårdnadshavare) där eleven förbinder sig att inte använda surfplattan för att kränka eller mobba andra personer; ej heller lagra, hantera eller uppsöka stötande eller kränkande webbsidor

- Eleverna erbjuds studiestöd/läxläsning på Kärnhuset efter avslutad skoldag
- Skolan uppmärksammar årligen förintelsens minnesdag i syfte att uppnå ökad kunskap och förståelse om främlingsfientlighet och rasism samt dess bakomliggande orsaker och mekanismer. Skolan har under många år anlitat 83-åriga föreläsaren, Tobias Rawet, en judisk överlevande från förintelsen som berättat om sina fasansfulla upplevelser
- I syfte att främja gott samarbete utdelas inför terminsstart ett *förväntansdokument* (bilaga 5) till eleverna i årskurs 7 och deras vårdnadshavare för genomgång och underskrift som tydliggör vilka förväntningar som skola, föräldrar och elev har på varandra. Dokumentet gäller under hela högstadietiden.
- Sportlovsskola, påskskola, sommarskola och höstlovsskola erbjuds, främst för de elever i alla årskurser som riskerar att ej uppnå kunskapsmålen
- Arrangemang av shower/konserter varje termin med stort deltagarantal
- Öppettider för elever i skolbiblioteket
- Eleverna har möjlighet att äta en stadig frukost i matsalen varje morgon till självkostnadspris (5:-)
- Elever och vuxna intar gemensamt lunch i skolrestaurangen med egentillagad hälso- och miljöriktig mat. Restaurangen är en naturlig social mötesplats

Utvärdering av förebyggande insatser i föregående handlingsplan

(det *förebyggande arbetet* omfattar sådant som i en kartläggning av verksamheten identifierats som risker).

Följande punkter och insatser i föregående plan har behandlats och genomförts:

Årskurs F-4/fritidshem

- Personalen har fått utbildning i lågaffektivt bemötande
- Personalen har arbetat med individuella anpassningar och skolans värdegrund
- Man har gjort skolgårdsvandringar klassvis och pratat om trygga/otrygga områden, vilket har redovisats på elevrådet
- Trygghetsteamet har jobbat med gruppstärkande klassöverskridande samtal på fritidstid

Årskurs 7-9

- Pedagogerna har arbetat aktivt med klasser kring trygghet och trivsel under introduktionsveckan
- Trygghetsteamet utökades vt -19 med två lärare
- All lärarpersonal har utbildats i samtalsmetodik och konfliktsamtal
- Fler sittplatser har anskaffats till elevkorridoren
- Övervakningskameror har monterats i alla gemensamma utrymmen
- Handlingsplanen vid trakasseri/kränkande behandling har reviderats och dokumentationen vid inträffade incidenter har säkerställts
- Mobilförbud har både införts och skärpts på skolan och ”mobilhotell” (läsbara specialskåp) har installerats i klassrummen för ändamålet
- Rockader har gjorts kring elever och grupper för att skapa ordning på raster och lektioner
- En musikshow tillägnad hbtq-frågor har arrangerats på skolan, tillika videovisning med ett stort antal ”kändisar” som hälsade och berömde Ribbyskolan för arbetet med frågorna
- I syfte att förbättra flickors självkänsla och psykosomatiska hälsa samt höja indextalet för ”God psykisk hälsa” uppdrogs för ändamålet en bevandrad person i *genusperspektiv* som under föregående läsår arbetade specifikt med flickor kring ämnet
- Skolan har anordnat en temadag för elever angående nätmobbning
- Skolan har arbetat för ökad samsyn kring Ribbyskolans *värdegrund*
- Skolans *trivselregler* har uppdaterats i samråd med eleverna

- Eleverna har fått vara *delaktiga* i arbetet med planen mot kränkande behandling
- Skolan utformade en blankett där incidenter och händelser skulle inrapporteras, hanteras och diarieföras. Under läsåret 18/19 utvecklades dokumenteringen kring kränkande behandling. Blanketten ersattes med ett kommungemensamt webbaserat anmälningsskema: *Anmälan kränkande behandling* - DF Respons, som nu börjat användas
- Insatser gjordes för att förbättra och effektivisera arbetsrutinerna kring elevfrånvaro, men man nådde inte ända fram
- Personalen har inriktat sig på elevernas positiva utveckling istället för på hinder och misslyckanden, samt eftersträvat att leva upp till devisen att alla elever kan lyckas och nå målen. Fokus har lagts på elevernas skolprestationer snarare än på sociala tillkortakommanden. I personalgruppen har diskussioner förts kring *lågaffektivt* och *salutogent bemötande* vilket bidragit till ett mer enat förhållningssätt
- En utvecklingscreening av alla elever i åk 7 i svenska och engelska genomfördes vid skolstart
- Arbetslagen har arbetat kontinuerligt med *reparativa insatser* för lagets elever, och lagt större tonvikt på elevernas måluppfyllelse. Analyser och insatser har utförts utifrån resultatkluster efter varje rapport till rektor
- Man har försökt finna nya lösningar för intensivinsatser i kärnämnen för enskilda elever, samt utvecklat och följt upp vidtagna åtgärder i nämnda ämnen
- I skolans strävan efter högre måluppfyllelse har man undersökt vilka konkreta åtgärder som behövt vidtas för att bereda alla elever möjlighet att få fullständiga betyg och gymnasiebehörighet. Skolan har fortsatt utveckla insatser samt tillägnat sig nya arbetssätt som ett led i det kompensatoriska uppdraget att ge alla elever en chans att lyckas
- Vuxentillsynen och rastvärdssystemet sågs över varvid personalen under en period omdirigerades till platser som eleverna angav som otrygga, bl.a. ”rökhörnan” bakom skolan och elevkorridoren. Mobiliseringen avtog sedermera varpå problemet återkom till en lägre nivå
- Skolan har arbetat med vidareutveckling av Elev-APT, men träffarna behöver systematiseras i samtliga klasser
- Två stycken lärare ur personalgruppen som genomgått CPS - kurs/utbildning (Collaborative Problem Solving, Ross Greene) har delvis spridit kunskapen vidare till övriga pedagoger
- Skolan har fortsatt samarbetet med ”Mentor Sverige”, vilka informerat samtliga klasser och årskurser (åk 7-9) om sin verksamhet. Deras ”jobbmentorer” med representanter från olika yrkeskategorier/företag inom näringslivet har hållit föreläsningar för alla åk 9:or kring framtida yrkesliv
- Arrangemangen av shower/konserter under varje termin har fortgått med stort elevintresse och deltagarantal, där en målsättning varit att stärka elevernas självförtroende
- I Ungsamgruppens regi har skolan tillsammans med Åbygården haft samtalsgrupper för samtliga killar och tjejer i åk 8 (2 ggr x 2 tim per klass) under temat livskunskap/”Ellenprojekt”
- Skolledningen har betonat betydelsen att pedagogerna använder Schoolsoft för planering och resultatuppföljning i verksamheten, för att främja dialogen mellan skola och hem
- Sex- och samlevnadsundervisning har genomförts för alla åk 8:or
- Ett antal konflikt/medlingssamtal har genomförts med elever under ledning av skolpersonal i varierande konstellationer
- Skolpersonal har haft behovsprövade samtalsgrupper med elever kring värderingar, attityder, gruppklimat och sena ankomster/oanmäld frånvaro
- Lärare har samverkat mellan olika ämnen så att eleverna ser en helhet i sina studier, för ökat elevinflytande
- Skolledningen och arbetslagen har tillsammans med utvecklingsledarna följt upp kunskapsresultaten på ämnes- och individnivå, samt utformat anpassningar efter varje rektorsrapport

Planerade förebyggande åtgärder från föregående plan som ej behandlats/genomförts (åk 7-9)

(nedanstående punkter kommer att överföras till innevarande års plan):

- Ribbyskolans drogpolicy och förebyggande arbete mot tobak, alkohol, narkotika och dopning behöver revideras. Skolans arbete med att motverka rökning ska särskilt beaktas. Policyn/planen ska förankras bland personalen. *Ansvarig:* skolkurator, rektor
- Uppföljning av arbetet med värdegrund och förhållningssätt. *Ansvarig:* ledningsgrupp

Kartläggning/Nulägesbeskrivning

Ribbyskolan håller förutom fortlöpande dialog med eleverna sig ajour/underrättad om förhållandena avseende trygghet och trivsel bl.a. via fyra regelbundet återkommande enkäter: *Haninge skolenkät*, *Stockholmsenkäten* (genomförs vartannat år), *Skolinspektionens skolenkät* (vartannat år) samt skolans egen *trivselenkät*.

Antalet *anmälningar om kränkande behandling* i DF Respons under läsåret ger en fingervisning om rådande samarbetsklimat. Rektor Stefan Friberg meddelar att ca 40 kränkingsanmälningar per termin inrapporterats under föregående läsår. Proportionerligt sett avser 1/3 av anmälningarna barn i yngre åldrar, fastän dessa är mycket färre till antalet jämfört med högstadiel elever, vilket antas bero på att personalen i åk F-4 haft lättare att upptäcka och dokumentera händelser jämfört med kollegorna på högstadiet.

Av Ribbyskolans utarbetade *Verksamhetsplan för läsåret 2019/20* framgår vilka områden som måste prioriteras.

Resultat

Haninge skolenkät 2019, åk 2, 7 och 8

Haninge skolenkät som besvarades i mars/april -19 riktade sig för Ribbyskolans del till *vårdnadshavare* i årskurs 2 samt till *elever* i åk 7 och 8. I regel ska kommunens utformade enkät avseende högstadiet enbart besvaras av åk 8, men rektor Stefan Friberg ville även inkludera åk 7 i syfte att tidigarelägga kartläggningen för att kunna vidta förebyggande insatser i god tid.

Av svaren från *vårdnadshavare i åk 2* (13 svar) framgår att:

100% bedömer att deras barn känner sig trygga i Ribbyskolan (54% har svarat att det ”stämmer helt och hållet” och 46% att det ”stämmer ganska bra”).

93% uppskattar att deras barn är nöjda med skolan.

69% anser att de vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blir kränkt; 31% ”vet ej”.

23% uppger att det finns elever i skolan som deras barn är rädda för, medan ingen anger rädsla för skolpersonal.

77% anser att lärarna har en positiv syn på alla elever. 23% ”vet ej”.

70% tycker att deras barn har studiero under lektionerna; 23% instämmer ej.

92% svarar att deras barn trivs på fritidshemmet, medan 8% inte trivs.

Elevsvar från åk 7 och 8 (173 resp. 133 svar) avseende målområdena *Trygghet och arbetsro*, *Delaktighet och inflytande* samt *Övergripande* utvisar följande:

83% av eleverna i åk 7 samt 74% i åk 8 känner sig *trygga* i skolan.

77% i åk 7 samt 72% i åk 8 är *nöjda* med Ribbyskolan.

52% i åk 7 samt 41% i åk 8 tycker att de vuxna på skolan gör det som behövs om en elev blir kränkt.

13% i åk 7 samt 20% i åk 8 hävdar att det finns elever som man är rädd för i skolan, medan 9% i åk 7 samt 8% i åk 8 anger rädsla för skolpersonal.

73% i åk 7 och 54% i åk 8 uppger att lärarna har en positiv syn på alla elever.

76% i åk 7 och 71% i åk 8 instämmer i påståendet ”*Mina lärare har en positiv syn på mig*”.

67% i åk 7 och 60% i åk 8 tycker att de har *studiero* under lektionerna.

77% i åk 7 och 65% i åk 8 anser att de får diskutera och debattera olika frågor på lektionerna.

69% i åk 7 och 65% i åk 8 anger att lärarna tar hänsyn till vad man som elev tycker.

56% i åk 7 och 41% i åk 8 upplever att de är *delaktiga* i att ta fram vilka ordningsregler man ska i skolan.)

Stockholmsenkät, åk 9

Stockholmsenkäten som besvarades av *eleverna i årskurs 9* (137 svar) under våren 2018 utvisar att:

89% av pojkarna och 86% av flickorna *trivs* mycket eller ganska bra i skolan (52% av pojkarna och 27% av flickorna *trivs mycket bra*; 37% av pojkarna resp. 59% av flickorna *trivs ganska bra*). På frågor om kränkande behandling svarar 27% av flickorna och 10% av pojkarna att de känt sig *mobbade eller trakasserade* i något avseende i skolan under läsåret. Den vanligast förekommande formen av kränkningar har bestått av att man blivit hånad, förlöjligad, kallad för öknamn, blivit retad på ett obehagligt/sårande sätt eller blivit utfrusen av andra elever; alternativt att någon elev spridit lögn och falska rykten samt försökt få andra att tycka illa om en.

3% av flickorna (0% av pojkarna) anser att *lärare har psykat eller på annat sätt varit elaka* mot dem. 18% av flickorna och 15% av pojkarna uppger att de själva varit med om att mobba eller trakassera andra elever i skolan under läsåret. I omfattning har det oftast handlat om någon enstaka gång.

10% av flickorna och 7% av pojkarna har blivit mobbade eller trakasserade via internet eller SMS/MMS under läsåret, medan 3% respektive 6% varit med om att göra detta mot andra elever. 73% av flickorna respektive 86% av pojkarna anser att vuxna ingriper om någon blir trakasserad eller mobbad (stämmer ”mycket bra” eller ”ganska bra”).

66% av flickorna och 55% av pojkarna instämmer i påståendet ”Det är hög ljudnivå och stökigt på lektionerna”.

67% av flickorna och 70% av pojkarna är av uppfattningen att de får vara med och bestämma över saker som är viktiga för dem.

32% av flickorna och 36% av pojkarna anser att elevernas åsikter inte tas på allvar i skolan.

11% av flickorna och 10% av pojkarna är nästan aldrig nöjda med sitt utseende. I föregående enkät 2016 gav ingen av pojkarna uttryck för sådana dubier. 9% från båda könen är någon enstaka gång nöjda med sitt utseende.

15% av flickorna och 23% av pojkarna uttrycker oro för att utsättas för brott i skolan (t.ex. stöld/misshandel).

Trivselenkät, åk 7-9

Ribbyskolans senaste **trivselenkät** besvarades i maj/juni 2018 av Ribbyelever i åk 7, 8 och 9 (335 svar av totalt 630; svarsfrekvens 53%). Rödmärkerade siffror inom parentes anger resultat från föregående enkät.

93% känner sig *trygga* i skolan. (97%)

91% *trivs bra* i klassen. (95%)

98% *har kamrater* i klassen. (96%)

92,5% anger att de blir *bra bemötta av de vuxna* i skolan. (95%)

97% av eleverna skattar att de själva bemöter elever och vuxna i skolan på ett bra sätt. (98%)

97% brukar *ha kamrater att vara med under rasterna*. (98%)

På frågan ”*har alla i din klass någon att vara med?*” instämmer 70%. 6% av eleverna uppges inte ha någon att vara med. 24% har svarat ”vet ej”. (69%, 10%, 21%)

10% (33 st) uppger sig bli *mobbade, kränkta eller trakasserade av någon annan elev* i skolan, medan 90% inte blir det.

7,5% (25 st) upplever sig *vara mobbade, kränkta eller trakasserade av någon vuxen* i skolan. 92,5% känner inte så.

11% anger *otrygga platser* i skolan eller på skolgården. Platser som ofta nämns är korridoren (8 st), skolgården inklusive ”rökhörnan” (8 st) samt ”hela skolan” (7 st).

76% känner *förtroende för någon vuxen i skolan*, medan 24% saknar förtroende. (75%; 25%)

26% anser att det är *arbetsro i klassrummet* under lektionstid. 63% tycker att det är arbetsro ”ibland”. 11% (38 st) har inte arbetsro.

26% tycker att det är *lugnt och trivsamt i korridorerna* under raster. 55% menar att det är så ”ibland”.

19% (63 st) instämmer ej.

90% tycker att de *får den hjälp i skolan som man behöver*. (88%)

36% av eleverna *äter skolmat varje dag i veckan*. 8% äter aldrig skolmaten. (60%; 2%)

På öppna frågan ”Det här tycker jag är *det bästa med Ribbyskolan*” uttrycker många att de är mycket nöjda med sina lärare och de vuxna på skolan, vilka uppfattas som snälla, hjälpsamma, kunniga och engagerade. Eleverna ger uttryck för att de i hög grad uppskattar skolan, sin klass, undervisningen, ämnena, profilerna, skolmaten, kompisarna, den goda gemenskapen och tryggheten i skolan.

Skolinspektionens Skolenkät, åk 9

Skolinspektionens skolenkät genomförs med alla skolenheter under en tvåårsperiod. Enkäten, som utgör underlag för dess arbete med att granska landets skolor, besvarades vt -18 av Ribbyskolans elever i åk 9 (154 svar av totalt 179; svarsfrekvens 86%). Rödmarkerade siffror inom parentes anger resultat från föregående enkät.

När det gäller frågeområde **Tillit till elevens förmåga** anser 69% att ”mina lärare får mig att tro på mig själv i mitt skolarbete”. (66%)

Ifråga om *Anpassning efter elevens behov* svarar 87% att ”mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det”. (86%)

Vad avser *grundläggande värden i undervisningen/lärande* tycker 51% att ”I min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen”. (44%)

Beträffande *Grundläggande värden på skolan* hävdar 69% att lärarna ger killar och tjejer samma förutsättningar. 14% (22 st) håller inte med. (76%)

69% svarar att man *respekterar varandras olikheter*. 28% (43 st) instämmer ej. (73%)

62% uppger att *elever och lärare respekterar varandra*. (67%)

Under avsnittet **Delaktighet och inflytande** svarar 60% att eleverna är med och påverkar skolmiljön.

56% tycker att eleverna är med och bestämmer vilka *ordningsregler* man ska ha. (47%)

65% anser sig ha *studiero* på lektionerna. (74%)

57% upplever att *andra elever stör ordningen* i klassrummet. (58%)

86% känner sig *trygga* i skolan. (88%)

7% (11 st) hävdar att det finns *elever i skolan som man är rädd för*.

8% (13 st) uppger att det finns *skolpersonal som man är rädd för*. (10%)

71% anser att skolan arbetar aktivt med att *förbinda kränkningar*. 20% (31 st) instämmer ej. (71%)

74% tycker att de *vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt*. (72%)

78% vet vem på skolan man kan prata med om någon har varit elak mot någon elev. (75%)

Avseende *Elevhälsa* svarar 64% att ”Elevhälsogruppen i min skola frågar oss elever om hur vi upplever vår skol- och livssituation”. (52%)

76% instämmer i påståendet ”Jag kan gå och prata med skolsköterskan eller

kuratorn/skolpsykolog om vad jag vill, det måste inte ha hänt något allvarligt”. (71%)

72% upplever att det är OK att lämna lektionen om man känner ett behov av att träffa

skolsköterska eller kurator. (68%)

Vad gäller *övergripande nöjdhet* är 82% av eleverna nöjda med skolan som helhet och 67% skulle rekommendera den till andra. (86%; 75%)

Verksamhetsplan läsåret 2019/20

I den nyupprättade verksamhetsplanen anges problematisk elevfrånvaro på högstadiet som en av Ribbyskolans största utmaningar. Det systematiska arbetet med frånvaro behöver utvecklas och ska även innefatta åk F-4.

Man har under de senaste tre åren, i ett kommunperspektiv, sett sjunkande resultat i elevernas upplevelser av trygghet, studiero och inflytande. Stora skillnader finns mellan Ribbyskolans enheter, mellan åk 4 och 8 samt mellan pojkar och flickor. Ett konkret förbättringsområde är att uppnå större kvalitet i lärmiljö och samspel – att stärka alla elevers upplevelse av trygghet, studiero och inflytande i samtliga årskurser. Med ett stort fokus på flickornas situation i åk 7-9.

Analys och kommentar:

Med utgångspunkt från svarsresultaten från *Haninge skolenkät 2019*, *Stockholmsenkäten 2018*, *Skolinspektionens skolenkät 2018* samt skolans egen *trivselenkät vt -18* kan konstateras att Ribbyskolans resultat vad gäller trivsel, trygghet och nöjdhet med skolan är fortsatt hög.

I åk 2 uppger samtliga vårdnadshavare i *Haninge skolenkät* att deras barn är trygga i skolan (100%) och 93% skattar barnen som nöjda. I åk F-4 finns ändock behov att fortsätta tydliggöra och aktivt prata om vad trygghet, studiero och inflytande betyder, vilket förvisso inte upplevs vara ett stort problem men då någon trivselenkät ännu inte gått ut till eleverna har detta varit svårt att mäta.

I *Haninge Skolenkät* uppger 60-70% av eleverna i åk 8 att de har *studiero*; att de är *trygga* i skolan och att *lärarna tar hänsyn till vad de tycker*. Strax under 10% anser att detta inte stämmer. I alla tre frågor är pojkar i jämförelse med flickor generellt nöjdare med trygghet och studiero och upplever att lärarna lyssnar på dem. Eleverna i åk 7 har markant bättre resultat för alla tre frågeställningar än ovan redovisade åttor. Årskurs 8 har varit inblandade i fler konflikter än tidigare år framförallt kopplat till kamratskap och sociala medier.

En oroande tendens är att var femte elev i åk 8 upplever rädsla för andra elever. I åk 7 och 8 anger man även rädsla för skolpersonal (8-9%), vilket indikerar att skolan definitivt inte kan slå sig till ro vad beträffar fortsatta relationsfrämjande insatser.

Under vårterminen -19 fick vi dock uppleva en stor förbättring vad gäller trygghet och studiero på lektioner och raster jämfört med höstterminen -18. Övervakningskamerorna hade en lugnande effekt. Mobilförbudet skapade godare studiero på lektionerna och konflikterna på sociala medier minskade under skoltid.

Av *trivselenkäten* riktad till åk 7-9 (besvarades för drygt ett år sedan; resultaten antas ha dalat något sedan dess) framgår att 93% känner sig trygga, 91% trivs i klassen, 98% har kamrater i klassen, 92,5% blir bra bemötta av vuxna i skolan, 97% har kamrater att vara med under rasterna; 76% känner förtroende för vuxna och 90% får den hjälp man behöver.

De förbättringsområden som framträder ifråga om fysisk miljö handlar bl.a. om att vissa elever beskriver några platser i skolan som otrygga, såsom skolan i sin helhet, korridoren och ”rökhörnan” bakom skolan. En bidragande orsak kan vara det stadigt ökande elevantalet som medfört större trängsel framförallt under raster i korridorer och gemensamhetsutrymmen.

Rökning är fortfarande alltför utbrett i åk 7-9. Ett problem är att huvuddelen av rökningen sker utanför skolans område, vilket innebär att vi måste finna nya vägar för att nå ut med det rökfria budskapet.

Skolinspektionens skolenkät utvisar att enbart drygt hälften (56%) av eleverna känner sig delaktiga i vilka ordningsregler man ska ha, varför information om beslutsprocessen via elev- och klassråd behöver förankras bättre. Ribbyskolans indextal ligger dock högre jämfört med såväl kommungenomsnittet för åk 9:or i Haninge som med granskade skolenheter i hela landet inom samtliga 14 frågeområden (undantaget frågeområde ”Utmaningar” där Ribbyskolans indexvärde låg i paritet med landets alla skolenheter).

Ribbyskolans huvudsakliga problem som formulerats i *verksamhetsplanen* lå 19/20 är flickor som upplever sämre studiero och trygghet än pojkar. Vi behöver undersöka orsakerna därtill. Vi ser även denna trend på måluppfyllelsen då det generella mönstret i landet är att flickorna har bättre måluppfyllelse än pojkar. Vi behöver möta flickorna bättre. Vi har en utmaning att arbeta kring kränkningar och framförallt kränkningar på nätet.

Undervisningen behöver innehålla mer inslag av samtal kring jämställdhet mellan könen, vilket behöver uppmärksammas och följas upp.

Det är positivt att resultatet från *Stockholmsenkäten* utvisar att mellan 86-89% av eleverna i åk 9 trivs mycket eller ganska bra i skolan, men noterbart är andelen pojkar som trivs *mycket bra* (52%) jämfört med flickor (27%).

Beaktansvärt är att var fjärde flicka (27%) i åk 9 hävdar att man känt sig mobbad eller trakasserad i något avseende i skolan under läsåret, i form av att man blivit hånad, förlöjligad, kallad för öknamn, blivit retad på ett obehagligt/sårande sätt eller blivit utfrusen av andra elever; alternativt att någon elev spridit lögn och falska rykten samt försökt få andra att tycka illa om en. En betydligt mindre andel pojkar i åk 9 känner sig utsatta (10%).

Oron för att utsättas för brott i skolan är påfallande hög bland elever i åk 9 (15 respektive 23%).

Av Stockholmsenkäten framgår vidare att indextalet för åk 9:ors *psykosomatiska hälsa* - ”God psykisk hälsa” – visar att flickorna hamnar på index 48 mot pojkarnas 61 (genomsnittsindex för Haninge åk 9: flickor: 46, pojkar: 64). Det är alltså fortfarande en signifikant skillnad mellan flickors och pojkars psykosomatiska hälsa. Detta skeva missförhållande kvarstår från föregående genomförda Stockholmsenkäter 2014 och 2016. Påpekas bör dock att utfallet inte är specifikt relaterat till Ribbyskolan, utan frågorna omfattar flickornas livssituation i sin helhet. Mönstret är detsamma inom hela kommunen, men indikerar att målsättningen även för innevarande år bör vara att höja indextalen samt stärka flickornas självkänsla och psykosomatiska hälsa.

På förekommen anledning har skolan utarbetat en plan för samtal med flickor ur ett genusperspektiv (bilaga 1).

Ett nytt fenomen är att ett antal pojkar (19%) i åk 9 börjat uttrycka lika mycket missnöje med sitt utseende som flickor (20%), från att i tidigare undersökning inte alls haft sådana dubier (2016). Detta väcker följdfrågor om ungdomars självbild, självkänsla; egna inre föreställningar och omgivningens speglingar på ens person.

Eleverna som besvarade Stockholmsenkäten är nu i gymnasieåldern och kommer följaktligen ej längre att vara föremål för eventuella förebyggande åtgärder från Ribbyskolans sida.

Avslutningsvis behövs betonas att många av våra elever har alldeles för hög frånvaro och vi har i projektet tillgänglig skola sett ett tydligt samband mellan frånvaro och måluppfyllelse, där frånvaro som överstiger mer än 10% föranleder drastiskt försämrade resultat, med ofta negativa följd effekter i form av social utslagning, utanförskap och psykisk ohälsa. Därför kommer arbetet med s.k. *obehövlig frånvaro* ha högsta prioritet under innevarande läsår.

Ett övrigt påtagligt förbättringsområde är dåligt uppträdande i elevkorridorerna, där elever främst från åk 7 springer omkring, är mycket högljudda och tilltalar varandra medelst grava könsnedsättande tillmälen och svordomar (”h..a”, ”f...a”, ”b.g” och ”f..k y.u”). För att komma tillrätta med rådande språkbruk och ohövlighet socialt bemötande behövs förutom omedelbart agerande en gemensam uppräckning där både personal, elever, klassråd och elevråd arbetar aktivt med skolans gällande värdegrund.

Förebyggande åtgärder 2019/2020

Flera insatser pågår och kommer att vidtas under året för ökad trygghet och trivsel i skolan. Det *förebyggande arbetet* omfattar sådant som i en kartläggning av verksamheten identifierats som risker (observera att några av nedanstående förebyggande åtgärder är hämtade från föregående plan då dessa fortfarande är prioriterade även för innevarande läsår):

Årskurs F-4/fritidshem:

- Eventuella kränkningar ska lyftas på möten för allas kännedom. *Ansvarig:* all personal
- Skolan behöver fortsätta tydliggöra och aktivt prata om vad trygghet, studiero och inflytande betyder. *Ansvarig:* klasslärare
- Pedagogerna ska agera direkt då det kommer till deras kännedom att någon elev känner sig kränkt/otrygg i skolan eller när en konflikt uppstår. *Ansvarig:* alla pedagoger
- Samtliga pedagoger jobbar vidare med gruppstärkande övningar och diskussioner i klassen. *Ansvarig:* alla pedagoger
- Trygghetsteamet kommer att utarbeta en plan för gemensamt förhållningssätt. *Ansvarig:* trygghetsteam

- Åk 3 och 4 kommer att färgkoda ämnen för att underlätta för eleverna. *Ansvarig:* klasslärare
- Eleverna ska få besvara en trivselenkät gällande trygghet, studiero och inflytande. *Ansvarig:* skolkurator
- Analys av skolenkät (år 2020, åk 2 och 4) kring trygghet och studiero. *Ansvarig:* biträdande rektor
- Gruppstärkande samtal för elever i fritidshemmet och åk F-4 kring värdegrunden. *Ansvarig:* alla pedagoger
- Utbildning i lågaffektivt bemötande kommer att fortgå i fritidshem och åk F-4 för ett mer gemensamt synsätt. *Ansvarig:* biträdande rektor, skolpsykolog
- Utökning med 1,5 kuratorstjänst (åk F-9) fr.o.m. ht -19 för att bemöta det tilltagande behovet av psykosocialt stöd. *Ansvarig:* rektor

Årskurs 7-9:

- Det systematiska arbetet med skolfrånvaro utvecklas. *Ansvarig:* skolledning, ledningsgrupp
- Analys av skolenkäten kring trygghet och studiero. *Ansvarig:* rektor och mentorer
- Uppföljning av arbetet med Ribbyskolans värdegrund och förhållningssätt. Samsynen kring värdegrunden ska befästas *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Diskutera och informera eleverna om värdegrunden under mentorstid *Ansvarig:* mentorer
- Undersöka flickors upplevelse av studiero och därefter eventuellt utarbeta en handlingsplan. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Arbeta med utgångspunkt från skolans utformade plan för samtal med flickor ur ett genusperspektiv, i syfte att förbättra deras psykosomatiska hälsa samt höja indextalen för "God psykisk hälsa" (bilaga 1). *Ansvarig:* biträdande rektor, elevhälsoteam
- Initiera och understödja inslag kring jämställdhet och HBTQ-frågor i undervisningen. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Rektor har avsatt 25 000 kronor till elevrådet för HBTQ-frågor, ex. för utbildningsändamål. *Ansvarig:* rektor, elevrådsansvariga lärare, elevråd
- Utveckla skolans arbete med eleverna kring sociala medier. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Uppföljning av utformade rutiner gällande mobilanvändning. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Anordna en föräldrainformation avseende sociala medier samt hur man hjälper sin ungdom i skolan. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Anordna en temadag för elever angående nätmobbning. *Ansvarig:* ledningsgrupp
- Rastvärdssystemet och vuxentillsynen över angivna otrygga platser - elevkorridoren, skolgården och "rökhörnan" bakom skolan - behöver ses över på nytt. *Ansvarig:* skolledning
- Utökning med 1,5 kuratorstjänst (åk F-9) fr.o.m. ht -19 för att bemöta den ökade psykiska ohälsan hos elever och tillgodose behovet av psykosocialt stöd. *Ansvarig:* rektor
- Elev - APT behöver förtydligas och vidareutvecklas ytterligare i arbetskollegiet för att öka elevernas reella inflytande och delaktighet vad gäller undervisning, skolmiljö, förhållningsregler, gemensamma lektionsplaneringar och utvärderingar efter avslutade arbetsområden. *Ansvarig:* elevrådsansvariga lärare
- Planera samverkan mellan olika ämnen för effektivisering av lärarnas arbete så att eleverna ser en helhet i sina studier - för ökat elevinflytande. *Ansvarig:* skolledning, arbetslag, ämnesansvariga
- Ribbyskolans drogpolicy och förebyggande arbete mot tobak, alkohol, narkotika och dopning behöver revideras. Skolans arbete med att motverka rökning ska särskilt beaktas. Policyn/planen ska förankras bland personalen. *Ansvarig:* skolkurator, rektor
- Skolans trivselregler ska uppdateras läsåret 2019/2020 i samråd med eleverna. *Ansvarig:* skolledning, elevrådsansvariga lärare och elevråd

- Eleverna ska vara delaktiga i arbetet med föreliggande plan mot kränkande behandling. *Ansvarig:* skolledning, elevrådsansvariga lärare, elevråd
- En utvecklingscreening av alla elever i åk 7 i svenska och matematik under höstterminen -19. *Ansvarig:* kärnhusets personal
- Arbetslagen ska kontinuerligt arbeta med *reparativa insatser* för lagets elever, med större fokus på elevernas måluppfyllelse under arbetslagsmöten. *Ansvarig:* utvecklingsledarna
- Uppföljning av kunskapsresultaten på ämnes- och individnivå. Analys och utformning av insatser/anpassningar utifrån resultatkluster efter varje rapport till rektor. *Ansvarig:* skolledning tillsammans med utvecklingsledare
- Hitta nya lösningar för intensivinsatser i kärnämnena för enskilda elever. Utveckla och följa upp vidtagna åtgärder i kärnämnena. *Ansvarig:* skolledning tillsammans med kärnhuspersonal
- Fortsatt samarbete med ”Mentor Sverige”, som informerar om mentorverksamheten riktad till eleverna i samtliga klasser och årskurser i högstadiet. Deras ”jobbmentorer” med representanter från olika yrkeskategorier/företag inom näringslivet håller föreläsningar kring framtida yrkesliv för alla åk 9:or. *Ansvarig:* biträdande rektor, skolledning
- Fortsatta arrangemang av shower/konserter varje termin med stort deltagarantal, där en målsättning är att stärka elevernas självförtroende. *Ansvarig:* rektor och musiklärare
- Driva på kravet att använda Schoolsoft för planering och resultatuppföljning i verksamheten för att främja dialogen mellan skola och hem. *Ansvarig:* skolledning
- Sex- och samlevnadsundervisning kommer att genomföras för alla åk 8:or och förberedelseklasser. *Ansvarig:* ämnesansvariga pedagoger, skolsköterska
- Anordna behovsprövade samtalsgrupper med elever kring värderingar, attityder, gruppklimat och sena ankomster/oanmäld frånvaro. *Ansvarig:* av skolledning utsedd personal

Ovannämnda insatser och åtgärder ska vara genomförda senast vid utgången av år 2020.

Handlingsplan vid trakasseri/kränkande behandling mellan *elever*

1. Närmaste vuxen ingriper direkt vid pågående situation.
2. Enskilda samtal med inblandade elever tillsammans med mentor/kollega. Elevernas berättelser nedtecknas.
3. Vid enklare ärenden sker samtal mellan de inblandade. Utförs av vuxen tillsammans med mentor/kollega. Vid mer komplicerade ärenden kontaktas trygghetsteamet för rådgivning. *Trygghetsteamet har möjlighet att biträda och starta upp ytterligare insatser.*
4. Föräldrarna informeras av mentor eller närmaste vuxen om mentor ej går att nås.
5. Ärendet dokumenteras i DF Respons. Rektor får därmed information.
6. *Rektor kan avsluta ärendet eller starta ytterligare utredning samt upprätta en handlingsplan.*

Handlingsplan vid diskriminering/trakasseri/kränkande behandling mellan *vuxen och elev*

1. Om en elev känner sig diskriminerad/trakasserad/kränkt av någon vuxen kontaktar eleven eller vårdnadshavaren rektor, biträdande rektor, kurator, skolsköterska eller annan personal. Personal som ser eller får kännedom om kränkning mellan personal och elev ska omedelbart kontakta rektor.
2. Ärendet dokumenteras i DF Respons. Rektor får därmed information.
3. Rektor, eller den som rektor utser, informerar elevens vårdnadshavare.
4. Om utredningen utvisar att diskriminering/trakasseri/kränkning ägt rum upprättas en åtgärdsplan. Verksamhet, rutiner och ansvarig personal organiseras så att fortsatt diskriminering/trakasseri/kränkning omgående upphör. Dokumentation sker i DF Respons.
5. Båda parter, dvs. elev och den tilltalade, ska *om möjligt/lämpligt* beredas möjlighet till samtal med varandra. Detta samtal kan ske tillsammans med vårdnadshavare, rektor, biträdande rektor, kurator eller annan vuxen, allt efter parternas önskemål och ärendets art.
6. Eventuella ytterligare åtgärder vidtas enligt arbetsgången i DF Respons.

Handlingsplan vid trakasseri/kränkande behandling när *elev kränker personal*

1. Om en skolpersonal känner sig trakasserad eller kränkt av någon elev vänder vederbörande sig till rektor eller biträdande rektor. Ärendet dokumenteras i KIA.
2. Rektor, eller den som rektor utser, utreder vad som skett och kontaktar berörda parter för att inhämta information. Rektor, eller den som rektor utser, kontaktar elevens vårdnadshavare.
3. Om utredningen utvisar att trakasseri/kränkning skett upprättas en handlingsplan. Insatser vidtas så att fortsatt trakasseri/kränkning förhindras.
4. Båda parter, den vuxne och den tilltalade eleven, ska beredas möjlighet till samtal med varandra. Samtalet kan ske tillsammans med vårdnadshavare, rektor, klasslärare eller annan vuxen, allt efter parternas önskemål och ärendets art.
5. Rektor fattar beslut om eventuella disciplinära åtgärder enligt 5 kap. 9§ Skollagen (2010:800) ska vidtas kring eleven samt om socialtjänsten behöver kontaktas.
6. Uppföljning och återkoppling sker via samtal med de inblandade.
7. Rektor ansvarar för att stödåtgärder vid behov sätts in för den vuxna.

Uppföljning, utvärdering och dokumentation

- Hanninge skolenkät och Ribbyskolans trivselenkät genomförs en gång per år, vilka redovisas, utvärderas och följs upp i Ribbyskolans plan mot kränkande behandling.
- Genomförda samtal, möten, intervjuer, bedömningar, utredningar, åtgärder, beslut och uppföljningar ska dokumenteras i *Anmälan kränkande behandling* (DF Respons).
- Årlig sammanställning, analys och utvärdering av hur skolans arbete mot kränkande behandling fortlöper (via föreliggande plan mot kränkande behandling).
- Planen mot kränkande behandling revideras en gång per år.

Stefan Friberg
Rektor, F-9

Camilla Lindblad
Biträdande rektor, åk F-4

Jack Painio
Skolkurator

Postadress
137 41 VÄSTERHANINGE

Besöksadress
Nynäsvägen 3-5

Telefon
Växel: 08-606 7000
Direkt: 08-606 75 55

Fax/e-post
08-606 75 76
stefan.friberg@hanninge.se

Postgiro
1265-8

Bankgiro
364-5975

Plan för samtal med flickor på Ribbyskolan ur ett genusperspektiv

Ur Ribbyskolans plan mot kränkande behandling:

Definitioner av kränkande behandling

- *Fysiska*: slag, knuffar, sparkar, fasthållning
- *Verbala*: nedsättande tilltal (taskiga kommentarer), förolämpningar, öknamn, könsord, svordomar, hot
- *Psykosociala*: miner, gester, suckar, blickar, förlöjligande, ryktesspridning, utfrysning
- *Text/bilder/ljud*: telefon, sms, mms, internet, facebook, e-post, lappar, brev, klotter

Är du trygg i skolan?

- Klassrummet
- Korridorer
- Idrottshallen
- Omklädningsrum
- Skolgården
- Till och från skolan

När uppstår obehagliga situationer för dig som tjej? (I skolan eller i andra situationer). Ge några exempel.

- Är du nöjd med ditt utseende? Om inte, varför?
- Får du kommentarer om ditt utseende? Positiva/negativa. (Kan gälla både från tjejer och killar.)
- Får du nedsättande kommentarer kring mens?
- Får du nedsättande kommentarer om du kommer från ett annat land?
- Får du nedsättande kommentarer kring din könstillhörighet?
- Vilken typ av tjej/kvinna är en bra förebild för dig?
- Vilken typ av kille/man kan vara en bra förebild för unga killar?
- Får du stöttning av vuxna när du känner dig utsatt som tjej? (I skolan och övrigt)
- Tycker du att tjejer behandlas annorlunda än pojkar av vuxna i skolan? På vilket sätt i så fall?
- Berätta och ge exempel på några av ovanstående frågeställningar.

Skolmedling

Skolmedling är en åtgärd som kan vidtas vid konflikter mellan elever. I lämpliga fall kan skolmedling även vara tillämpligt vid förekommen *trakasseri/kränkande behandling* för att motverka upprepade incidenter (i dessa fall inhämtas samtycke från de inblandade och deras vårdnadshavare).

Under ledning av en opartisk samtalsledare bereds parterna möjlighet att under strukturerade former ta del av varandras berättelser och redogöra för problemen, uttrycka sina behov och intressen. Intentionen är att parterna därigenom kan släppa och förflytta invanda eller befästa positioner, ståndpunkter och uttalanden till bakomliggande intressen.

Processen syftar till att öka medvetenheten och stärka elevernas självförtroende genom att de själva får "*äga sin konflikt*" och ta ansvar för att finna lösningar som passar dem. Ambitionen är att situationen förändras från "*dig mot mig*" till "*vi mot problemet*".

En utförligare instruktion (tanke- och idébank) riktad till skolpersonal med förslag på förhållningssätt vid konfliktsamtal med elever finns längst bak i handlingsplanen (bilaga 6).

Ärendegång

1. Involverad personal avgör ifall ärendet är att betrakta som en *konflikt* mellan parterna.
2. Samtycke till skolmedling inhämtas från båda parter. Handlar ärendet om trakasseri/kränkande behandling inhämtas även vårdnadshavarnas samtycke.
3. Parterna redogör för händelsen. Ena parten (oftast den som blivit/upplever sig mest utsatt) börjar berätta utan att bli avbruten. Därefter får den andre parten ge sin version utan att bli avbruten. Samtalsledaren ställer kompletterande frågor och summerar.
4. Samtalsledaren frågar vilka konsekvenser som parterna haft av händelsen samt hur de ska/kan förhålla sig till varandra i framtiden.
5. Parterna skriver och undertecknar *Skolmedlingsavtal* (bilaga 3) som uppläses för varandra. Vårdnadshavarna delges.
6. Avslutning. Om situationen så medger kan parterna med en gemensam gest markera att ett avtal ingåtts, ex. via handslag, "gimmefive".

**Haninge
kommun**

Utbildningsförvaltningen
Ribbyskolan

Skolmedlingsavtal

Namn part A: _____

Namn part B: _____

Datum: _____

Avtal: _____

Kryssa för om Du anser att denna händelse/konflikt är avslutad i och med att Du följer det som står i avtalet.

Part A: _____

Part B: _____

 Underskrift Part A:

 Underskrift Part B:

 Underskrift huvudmedlare

 Underskrift medmedlare

Arkiveras hos trygghetsteamet

Postadress
137 41 VÄSTERHANINGE

Besöksadress
Nynäsvägen 3-5

Telefon
Växel: 08-606 70 00
Direkt: 08-606 75 55

Fax/e-post
08-606 75 76
stefan.friberg@haninge.se

Postgiro
265-8

Bankgiro
364-5975

Ribbyskolans trivselregler i samarbete med elevrådet

På Ribbyskolan är tre saker särskilt viktiga: *lärande, respekt och trygghet.*

Skolans regler är till för att skolan ska fungera så bra som möjligt och gäller både elever och personal. Ribbyskolans regler bestäms av rektor efter samråd med elever och personal.

Utöver de regler som vi har bestämt gäller naturligtvis de lagar om till exempel misshandel, mobbning och olaga hot som Sveriges Riksdag har bestämt.

Lärande

För att skapa så bra förutsättningar som möjligt för lärande gör vi följande:

- Genom att komma i tid, ta med och vara försiktiga med de böcker, iPads och Chromebooks vi får från skolan använder vi vår gemensamma tid och våra gemensamma resurser på bästa sätt.
- Genom att hänga av oss ytterkläder, kepsar och mössor, lämna mat och dryck utanför klassrummet och lägga undan mobiltelefonerna markerar vi att rasten är slut och att lektionen har börjat.

Respekt

För att visa uppskattning för varandras arbete och ge bekräftelse på varandras kunskaper gör vi följande:

- Genom att bjuda in eleverna till delaktighet genom klassråd, elevråd, gemensamma lektionsplaneringar och utvärderingar visar lärarna respekt för elevernas kunskaper och erfarenheter.
- Genom att ta av oss ytterkläder, mössor och kepsar när vi sitter vid borden i skolrestaurangen visar vi respekt för varandra och skolrestaurangspersonalens arbete.

Trygghet

För att göra vår gemensamma arbetsplats Ribbyskolan till en plats där alla känner sig trygga gör vi följande:

- Genom att inte cykla, åka moped, åka sparkcykel, åka rullskridskor eller röka på skolgården undviker vi skador på oss och andra.
- Genom att helt avstå från snöbollskastning (även utanför skolans område på skoltid) ser vi till att ingen skadas.

Ribbyskolans förväntansdokument 2019/2012

Förväntningar som föräldrar/elever kan ha på skolan

- Att vi arbetar för att skapa ett gott samarbete mellan hem och skola
- Att ni får information om vad som händer på skolan
- Att all personal arbetar för att skapa trygghet, arbetsro och ger eleverna möjlighet att arbeta med en personlig målsättning
- Att ni inbjuds till föräldramöten en gång per läsår och utvecklingssamtal en gång per termin
- Att varje elev har en mentor som följer upp elevens kunskapsutveckling
- Att vi tydliggör vad eleven ska kunna i de olika ämnena
- Att vi arbetar för att utveckla elevens språk, bl.a. genom att läsa skönlitteratur flera gånger i veckan och följa upp elevens läsutveckling
- Att vi arbetar aktivt för att förebygga och förhindra mobbning samt tar kontakt med er om något särskilt har hänt
- Att vi utvärderar vårt och elevens arbete och är öppna för synpunkter
- Att vi redovisar elevens frånvaro via Schoolsoft
- Att vi ger information om elevernas arbete och schemabrytande verksamhet via Schoolsoft

Skolans förväntningar på dig som elev

- Att jag gör mitt bästa i skolan för att nå goda resultat
- Att jag uppträder på ett trevligt sätt och använder ett vårdat språk
- Att jag kommer i tid till samlingar och lektioner
- Att jag är rädd om skolans och mina egna saker samt håller ordning på material och i mitt skåp
- Att jag gör mina hemuppgifter och att jag har rätt material med mig till lektionerna
- Att jag läser pedagogiska planer och instruktioner i Google Classroom
- Att jag informerar mina föräldrar om vad som sker i skolan
- Att jag äter lunch i skolrestaurangen
- Att jag följer skolans värdegrund och regler
- Att jag tar med min Chromebook laddad till skolan varje dag
- Att jag ansvarar för min profilinriktning och deltar aktivt för att utveckla min kunskap och förmåga inom detta område

Våra förväntningar på dig som förälder

- Att du bidrar till ett gott samarbete mellan hem och skola
- Att du stöttar ditt barn i skolarbetet
- Att du anmäler ditt barns frånvaro i Schoolsoft
- Att ditt barn äter frukost (erbjuds i skolan 07:30 - 08:10 till en kostnad av 5 kr)
- Att ditt barn har goda sovvanor
- Att ditt barn blir representerat på föräldramöten och utvecklingssamtal
- Att du tar del av information från skolan och svarar på lämpligt sätt
- Att du hjälper ditt barn att vårda och ta ansvar för material från skolan
- Att du vid beviljad ledighet tar ansvar för att ditt barn tar igen missad undervisning
- Att du som förälder pratar uppmuntrande om skolan och tar eventuell missämja med skolan direkt

Förslag på förhållningssätt i samband med konfliktsamtal med elever

Inledning

Såväl barns som vuxnas beteenden kan ibland förefalla märkliga, omogna eller destruktiva, men varje människa bär på en historia, och är/har den på något sätt varit alltför dramatisk och ligger kvar helt eller delvis undangömd, olöst, oförlöst eller obearbetad i själens skrymslen kan den göra sig påmind genom att man mer eller mindre medvetet eller tvångsmässigt försätter sig i situationer där man får tillfälle att iscensätta dessa upplevelser, ex. genom att "ställa till en scen" inför öppen ridå i skolan. Den som bär omkring på en tung ryggsäck av problematiska livserfarenheter uppvisar ofta koncentrationssvårigheter, självdestruktiva drag eller har ett utåtagerande/problemskapande beteende. Som vi alla vet kan dåligt uppförande även bero på vanlig "normal" tonårsutveckling, där eleven formar och testar sin identitet genom trots och ifrågasättanden av vuxenvärldens regler, normer och värderingar. Många elever anger *gruppträck*, *rivalitet om kamrater*, *status- och popularitetskamp* eller *missnöje över tilldelad(e) roller* i klassen ("kungar/drottningar/tjänstefolk") som bidragande orsak till uppkomna konflikter. En annan ofta förekommande faktor är enkla *missförstånd* i kommunikationen. I andra fall kan beteendet handla om "normala misstag" i våra dagliga ställningstaganden mellan konstruktiva och destruktiva val.

Vi har olika personligheter, förutsättningar och bakgrunder där det sociala samspelet människor emellan innehåller - och kommer alltid att innehålla - inslag av problem, svårigheter och friktioner, vilka inbjuder eller påtvingar oss till förändringsprocesser av oss själva eller andra (man kan för övrigt begrunda om inte tillvaron skulle bli alltför enahanda och tråkig om allting vore *perfekt*). Positivt sett är ju varje uppkommet problem att betrakta som en intressant utmaning, eftersom det kan anses bestå av och utnyttas i två olika lösningar: en *bra lösning* eller en *dålig lösning*.

Inför samtalet

Inledningsvis kan nämnas att det kan underlätta betydligt ifall lärare/skolpersonal inför ett förestående konfliktsamtal med eleven/eleverna att så långt som möjligt försöker "nollställa" sig och inta ett förutsättningslöst och objektivt sinne - "a free mind" - dvs. befria sig från eventuella tendenser till förutfattade meningar, partiska ställningstaganden eller negativa tankar, utan att ge avkall på engagemanget och intresset för situationen och eleven ifråga. Att eftersträva en naturlig avspändhet och finna harmoni i insikten att man kommer långt med vänlighet och respekt och att det räcker att vara sig själv. Det är en väsentlig skillnad mellan att tillstå känslor av antipati för handlingen jämfört med att man ifrågasätter hela personen eller personligheten, vilket endast spår på de negativa förväntningarna varvid man bidrar till att skapa monsterfigurer av människor, vilket inte gagnar någon.

Linjära och cirkulära frågor

Man kan föra dialoger med elever med hjälp av olika samtalsmetodiker. Eftersom varje person har sin förklaring och sin version av hur situationer uppstått kan diskussioner som innehåller inslag av tillrättavisande, uppfostrande, förebrående eller klandrande karaktär upplevas som mycket provocerande om intervjuaren uppvisar en avståndstagande hållning eller ger intryck av att ha tagit ställning redan innan man fått hela bilden klar för sig.

Då självbestämmande, integritet, egenansvar och autonomi är betydelsefulla drivkrafter hos människan kan vissa av ovanstående sätt att bemöta individen uppfattas som kränkande, ifall man i sin argumentering skulle antyda att man själv vet mer, kan bättre och är klokare, mögnare eller förståndigare.

Givetvis uppstår tillfällen då man även tydligt måste markera, ta ställning eller fatta beslut, men i processer där man vill uppnå ökad förståelse mellan parterna och få fram information om vad som hänt och orsakerna därtill bör man eftersträva en avspänd atmosfär och tillskapa en bärande relation i rummet.

Lösningfokuserade samtal

Denna populära och för många redan kända samtalsmetod torde vara mycket tillämpbar i skolan med anledning av att man fokuserar på att förstärka och uppmuntra det som fungerar; på det konstruktiva, sunda och friska hos eleven istället för att påtala och framhäva motsatsen och bristerna. Om möjligt är, att i större utsträckning försöka bortse och negligera elever som söker uppmärksamhet på ett negativt sätt för att istället kommentera och bekräfta positiva framsteg och handlingar. Denna metod är ingen energislukare, utan tillför snarare energi och brukar vara synnerligen attraktiv för båda parter eftersom ingen behöver känna sig dålig, misslyckad eller ”ond”. Man slipper genomlida sina skol- och arbetsdagar med enbart problemtungda samtal om alla förekommande svårigheter, bekymmer och tillkortakommanden, utan kan istället koncentrera sig på sådant som inger tillit, glädje, motivation, hopp och framtidstro.

Konfliktsamtal – ett sätt att hantera konflikter

Följande samtalsmetodik tillämpas vid medling mellan brottsoffer och gärningsman men kan även med fördel helt eller delvis användas vid uppkomna konflikter mellan elever. Konfliktsamtal innebär ett stöd för parterna i en konflikt att strukturera problemen och att uttrycka sina intressen och behov. Processen syftar till att stärka parternas självförtroende genom att föra över ansvaret för konflikten och dess lösningar på dem själva. Samtalsledaren ska verka som en katalysator för att hjälpa parterna att själva finna lösningar som de inte ser eller inte tror är möjliga. Vanligen inleder de utifrån sina invanda ståndpunkter som ofta innehåller generella och skuldbeläggande uttalanden. Syftet är att förflytta parterna från sina positioner till bakomliggande intressen. Genom att parterna släpper sina ståndpunkter förändras situationen från "*dig mot mig*" till "*vi mot problemet*".

Ett sätt att gruppera och se på konflikter kan beskrivas på följande sätt:

- Man har olika intressen och värderingar
- Man hindrar någon från att uppnå sitt mål
- Man får inte sina grundläggande behov tillfredsställda
- Det föreligger fientlighet
- Motsättningar råder mellan olika intressen
- Motsättningar råder mellan olika livsstilar
- Man reagerar på något man känner sig tvingad att göra
- Man missförstår eller feltolkar

Avsikten med konfliktsamtal är att parterna själva får "äga sin konflikt" och ta ansvar för att finna lösningar som passar de berörda. Det handlar inte om moraliska principer, t.ex. om vem som har rätt eller fel, om att fördela skuld eller döma någon. Under dylika samtal är processen lika viktig som målet, där man söker *vinna lösningar*.

Samtalsledaren

- Är opartisk
- Är en underlättare som stärker parterna att finna egna lösningar
- Ger inte råd
- Styr processen/kommunikationen
- Beaktar och bekräftar både fakta och känslor

Förmötet med respektive part

1. Fråga så utförligt som möjligt; många frågor: Vad har hänt? Vad vill du fråga den andra parten?
2. Vilka konsekvenser har händelsen medfört för dig?
3. Framtiden; Vilka behov har du?
4. Avslutning

Genomgång av regler innan konfliktsamtalet påbörjas

- Välkomna parterna och introducera dem
- Tacka för att de båda kommit och visat att det finns en vilja att lösa problemet
- Förklara hur mötet ska gå till
- Gå igenom reglerna för samtalet: Lyssna på varandra, avbryt inte - låt den andra få tala till punkt, inget kränkande tal, svordomar eller våld. Konfidentiellt – det som sägs stannar i rummet
- Frivilligt
- Respekt/hänsyn för varandra
- Kan ni komma överens om detta?
- Några frågor?

Konfliktsamtalet

1. Vad har hänt? Ena parten (oftast den som blivit mest utsatt av händelsen) börjar berätta utan att bli avbruten; summera
2. Därefter får den andre parten berätta; summera. Tala med varandra, ställ frågor
3. Vilka konsekvenser har ni haft av händelsen? Den utsatte börjar
4. Framtiden. Hur ska parterna förhålla sig till varandra framledes? Eventuellt skriva *Skolmedlingsavtal* (bilaga 3). Eventuell gottgörelse
5. Är det något annat som parterna vill ta upp?
6. Avslutning

Skolmedling

Skolmedling är en åtgärd som kan vidtas vid konflikter mellan elever. I lämpliga fall kan skolmedling även vara tillämpligt vid förekommen trakasseri/kränkande behandling för att motverka upprepade incidenter (i dessa fall inhämtas samtycke från de inblandade och deras vårdnadshavare).

Under ledning av en opartisk samtalsledare bereds parterna möjlighet att under strukturerade former ta del av varandras berättelser och redogöra för problemen, uttrycka sina behov och intressen. Intentionen är att parterna därigenom kan släppa och förflytta invanda eller befästa positioner, ståndpunkter och uttalanden till bakomliggande intressen.

Processen syftar till att öka medvetenheten och stärka elevernas självförtroende genom att de själva får ”äga sin konflikt” och ta ansvar för att finna lösningar som passar dem. Ambitionen är att situationen förändras från ”dig mot mig” till ”vi mot problemet”.

Ärendegång skolmedling

1. Involverad personal avgör ifall ärendet är att betrakta som en konflikt mellan parterna.
2. Samtycke till skolmedling inhämtas från båda parter. Handlar ärendet om trakasseri/kränkande behandling inhämtas även vårdnadshavarnas samtycke.
3. Parterna redogör för händelsen. Ena parten (oftast den som blivit/upplever sig mest utsatt) börjar berätta utan att bli avbruten. Därefter får den andre parten ge sin version utan att bli avbruten. Samtalsledaren ställer kompletterande frågor och summerar.
4. Samtalsledaren frågar vilka konsekvenser som parterna haft av händelsen samt hur de ska/kan förhålla sig till varandra i framtiden.
5. Parterna skriver och undertecknar Skolmedlingsavtal som uppläses för varandra. Vårdnadshavarna delges.
6. Avslutning. Om situationen så medger kan parterna med en gemensam gest markera att ett avtal ingåtts, ex. via handslag, ”gimmefive”.